

1 Bevisbörd

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

Bevisbördan regleras genom § 230 i civilprocesslagen (*tsiviilkohtumenetluse seadustik*), där det anges att varje part vid talan ska bevisa de sakförhållanden som anspråken och invändningarna bygger på, om inget annat föreskrivs i lag. Om inget annat föreskrivs i lag kan parterna komma överens om en annan fördelning av bevisbördan än vad som föreskrivs i lag samt komma överens om typen av bevis för att styrka vissa sakförhållanden. Om inget annat föreskrivs i lag kan domstolen uppta bevis på eget initiativ i ett äktenskapsmål, ett släktskapsmål, en tvist med anknytning till ett barns intressen eller ett förfarande på begäran.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Ett sakförhållande som domstolen anser vara allmänt känt behöver inte bevisas. Ett sakförhållande som gäller vilken tillförlitlig information som finns tillgänglig från källor utanför förfarandet kan av domstolen förklaras vara kunskap som är allmänt känd. Ett argument som lagts fram av en part gällande ett sakförhållande behöver inte bevisas om motparten erkänner sakförhållandet. Med erkännande avses villkorslös och uttrycklig enighet vad gäller ett påstått sakförhållande som lagts fram genom en skriftlig redogörelse inför domstolen, eller som lagts fram under en domstolsförhandling där enigheten registrerats i protokollet. Ett erkännande kan dras tillbaka endast med medgivande från motparten eller om den part som drar tillbaka erkännandet bevisar att påståendet om ett visst sakförhållande är felaktigt och att erkännandet orsakats av att sakförhållandet uppfattas felaktigt. I sådana fall anses sakförhållandet inte ha erkänts. Ett erkännande antas föreligga så länge motparten inte uttryckligen bestrider ett yrkande rörande faktiska omständigheter, och avsikten att bestrida ett sakförhållande inte tydligt framgår av partens övriga utsagor.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen ska utvärdera alla bevis enligt lagen, ur alla perspektiv, noggrant och objektivt, och besluta enligt domstolens samvete huruvida ett argument som lagts fram av en part i ett förfarande har bevisats med beaktande av, bland andra faktorer, eventuell enighet mellan parterna i fråga om tillhandahållandet av bevis.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Trots att det i 236.2 § i civilprocesslagen fastställs att det i allmänhet är de berörda parterna som ska begära att domstolen upptar bevis anges det i 230.3 § i civilprocesslagen fall där domstolen kan uppta bevis på eget initiativ. Om inget annat fastställs i lag kan domstolen uppta bevis på eget initiativ i äktenskapsmål, släktskapsmål, tvister med anknytning till ett barns intressen eller ett förfarande på begäran.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Om upptagningen av ytterligare bevis behövs för att utvärdera bevis ska domstolen anordna detta genom ett domstolsbeslut som meddelas parterna i förfarandet. Om bevis måste upptas från en plats som ligger utanför den territoriella behörigheten för den domstol som behandlar ett mål kan domstolen sända en begäran om bevisupptagning till den domstol inom vars territoriella behörighet bevisen finns. Bevis kan även upptas utanför Estlands gränser. Efter att beslut har fattats kan bevis, beroende på typen av bevis, upptas i enlighet med bestämmelserna om bevisupptagning i kapitlen 27–32 i civilprocesslagen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen kan avslå en begäran om bevisupptagning om bevisen inte är relevanta i målet (framför allt om det sakförhållande som bevisas inte behöver bevisas eller om domstolen anser att tillräckliga bevis redan har tillhandahållits för att bevisa sakförhållandet), ett sakförhållande, enligt lag eller på grundval av enighet mellan parterna, måste bevisas genom bevis av en viss typ eller form, men en annan typ eller form av bevisupptagning krävs, bevisen inte finns tillgängliga, framför allt om man saknar kännedom om vittnets kontaktuppgifter eller om var en handling finns, eller om bevisens relevans inte står i proportion till den tid som krävs för att uppta dem eller eventuella andra relaterade svårigheter, begäran om bevisupptagning kommer in sent, behovet av bevisupptagning inte underbyggts, den part i förfarandet som begärt bevisupptagning underlåter att göra den förhandsbetalning som krävs av domstolen för att täcka kostnaderna för bevisupptagningen.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Enligt 229.1 § i civilprocesslagen utgörs bevis i ett civilmål av alla upplysningar som är i en form som lagen föreskriver och som domstolen, enligt det förfarande som anges i lag, använder för att fastställa sakförhållanden som ligger till grund för de anspråk och invändningar som anförs av parterna och av andra sakförhållanden som har betydelse för att domen i målet ska bli rättvis.

Enligt punkt 2 kan bevis utgöras av vittnesmål, uttalanden under ed från förfarandets parter, skriftliga bevis, fysiska bevis, en syneförrättning eller ett expertutlåtande. I ett ansökningsförfarande och i förenklade förfaranden kan domstolen bedöma andra typer av bevis, bl.a. en utsaga som inte avgetts under ed av en part i förfarandet, som tillräckliga för att bevisa sakförhållandena.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

1) Vittnesmål

Enligt 251.1 § i civilprocesslagen kan alla med kunskap om relevanta sakförhållanden höras som vittne, såvida de inte är parter i förfarandet eller ombud för en part i förhandlingarna i målet. Vittnen ska berätta om de sakförhållanden som de upplevt personligen. En person som kallas till vittne är skyldig att inställa sig vid domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål inför domstolen avseende de sakförhållanden som denne känner till. I stället för att delta i en förhandling kan ett vittne uppmanas att lämna en skriftlig redogörelse om det för vittnet skulle innebära en orimlig börda att inställa sig inför domstolen och

om domstolen, med beaktande av frågornas innehåll och vittnets personliga egenskaper, anser att ett skriftligt vittnesmål är tillräckligt för att tillhandahålla bevis. Domstolen kan som ett alternativ använda protokollet från förhandlingar i andra domstolsförfaranden om det tydligt förenklar förfarandet och om det är rimligt att anta att domstolen kan bedöma protokollet i nödvändig utsträckning utan att behöva höra vittnet direkt.

Varje vittne hörs enskilt och vittnen som inte har hörts får inte närvara i rättsalen under förhandlingen. Om en domstol har anledning att tro att ett vittne känner rädsla eller har andra skäl att inte tala sanning inför domstolen i närvaro av en part i förfarandet, eller om en part i förfarandet styr ett vittnes vittnesmål genom ingripanden eller på andra sätt, kan domstolen avlägsna denna person från rättsalen medan vittnet hörs. I sådana fall läses vittnesmålet upp för parten i förfarandet när denne återvänder, och deltagaren i förfarandet har rätt att ställa frågor till vittnet. Om vittnets vittnesmål är motsägelsefullt kan domstolen höra och ställa frågor till ett vittne flera gånger under samma domstolsförhandling.

I fråga om skriftliga redogörelser har parter i förfarandet rätt att inkomma med skriftliga frågor till vittnet via domstolen. Domstolen avgör vilka frågor som vittnet behöver svara på. Vid behov kan domstolen kalla ett vittne till en domstolsförhandling för att avge ett muntligt vittnesmål.

Om en person inte kan inställa sig vid domstolen på grund av sjukdom, hög ålder eller funktionsnedsättning eller av annat giltigt skäl, eller om det är nödvändigt av annat skäl, kan domstolen uppsöka vittnet för att höra vittnesmålet.

Domstolen undersöker bevis direkt (243.1 § i civilprocesslagen). För att kontrollera tillförlitligheten hos ett vittnesmål kan domstolen använda de olika metoder som anges i 262.1 och 262.8 §§ i civilprocesslagen, t.ex. ska domstolen enligt punkt 1 fastställa vittnets identitet och hans eller hennes yrke, utbildning, bostadsort, koppling till målet och förhållande till parterna i förfarandet. Innan ett vittnesmål ges ska domstolen förklara vittnets skyldighet att säga sanningen och förfarandet för att vägra att vittna. Enligt punkt 8 ska domstolen vid behov ställa ytterligare frågor under hela utfrågningen i syfte att klargöra eller komplettera vittnesmålet eller fastställa grunden för vittnets kunskaper.

2) Expertutlåtande

För att klargöra omständigheter som är relevanta för ett mål som kräver särskild expertis har domstolen rätt att inhämta utlåtanden från experter på begäran av en part i förfarandet. För att fastställa gällande lag utanför Estland, internationell lag eller sedvanerätt kan domstolen be om ett utlåtande från en expert i rättsliga frågor på begäran av en part i förfarandet eller på domstolens initiativ. Bestämmelserna om att höra vittnen gäller i fråga om att höra personer med särskild expertis i syfte att bevisa en omständighet eller händelse som kräver särskild expertis för att tolkas rätt. Om en part i förfarandet lämnat in ett skriftligt utlåtande från en person med särskild expertis till domstolen och personen inte hörts som vittne anses detta utlåtande vara skriftligt bevis. I stället för att begära en expertbedömning kan domstolen använda ett expertutlåtande som ingått i ett annat domstolsförfarande eller ett expertutlåtande som tagits fram i samband med ett brottmål eller mål om mindre brott, om detta förenklar förfarandet och om domstolen anses kunna utvärdera expertuttalandet i nödvändig mån utan en ny expertbedömning. I sådana fall kan experten få ytterligare frågor eller kallas in till domstolen för utfrågning.

En expertbedömning görs av en kriminalteknisk expert eller annan kvalificerad person som är anställd av en statlig kriminalteknisk institution, av en officiellt certifierad expert eller en annan person med särskild expertis som utsetts av domstolen. Domstolen kan utse en person som expert om personen har nödvändig kunskap och erfarenhet för att ge ett utlåtande. Om en officiellt certifierad expert finns tillgänglig för att göra en expertbedömning utses andra personer som experter endast med goda skäl. Om parterna kommer överens om en expert kan domstolen utse denna person till expert om personen kan verka som expert enligt lagen.

En part i förfarandet har rätt att ställa frågor till en expert genom domstolen. Domstolen fastställer vilka frågor som kräver ett expertutlåtande. Domstolen måste fastställa sina skäl till att avvisa eventuella sådana frågor. En expert ska lämna in sitt expertutlåtande till domstolen skriftligen, såvida inte domstolen ålägger denne att lämna det muntligen eller, med expertens samtycke, i annan form. Ett expertutlåtande bör innehålla en detaljerad beskrivning av alla undersökningar som utförts, slutsatserna från dessa undersökningar och ett motiverat svar på domstolens frågor.

En expert ska ge ett korrekt och motiverat utlåtande om de frågor som experten ombeds besvara. För att ge ett expertutlåtande kan experten undersöka det material från fallet som är nödvändigt, delta i undersökningen av bevis i domstolen och begära referensmaterial och ytterligare information från domstolen. Ett expertutlåtande ges under en domstolsförhandling. Såvida inte expertutlåtandet lämnas in skriftligen eller i ett format som kan återges i skrift, ska experten ge sitt utlåtande vid en domstolsförhandling. En expert som har lämnat in ett expertutlåtande skriftligen eller i ett format som kan återges skriftligen kan kallas av domstolen till en domstolsförhandling för utfrågning. En expert som har givit ett expertutlåtande kan även kallas av domstolen till en domstolsförhandling om detta begärs av en av de berörda parterna.

Efter granskning av expertutlåtandet kan parterna i förfarandet ställa frågor till experten vid en domstolsförhandling i syfte att klargöra uttalandet, under förutsättning av att experten har kallats till domstolen. Frågorna kan även lämnas till domstolen på förhand och därefter vidarebefordras till experten av domstolen. Domstolen utesluter alla frågor som är irrelevanta eller ligger utanför expertens kompetensområde.

Bestämmelserna om att höra vittnen gäller även när experter hörs.

3) Skriftlig bevisning

Skriftlig bevisning är en skriftlig handling eller eventuella andra handlingar eller liknande medier som registreras genom fotografering, video, ljudupptagning eller annan dataregistrering, som innehåller information om sakförhållanden som har betydelse för domen i målet och som kan läggas fram i en identifierbar form vid en domstolsförhandling.

Officiell och personlig korrespondens, beslut från andra fall och utlåtanden från personer med specifik expertis som lämnats in till domstolen av parter i förfarandet anses också vara handlingar.

Alla skriftliga handlingar som lämnats in bör vara original eller avskrifter. Om parter i förfarandet lämnar in originalhandlingar tillsammans med avskrifter kan domstolen återlämna originalhandlingarna och i akten inkludera en kopia av avskriften som attesterats av domaren. På begäran av personer som lämnar in skriftliga handlingar kan de originalhandlingar som inkluderas i akten återlämnas efter att domen trätt i kraft och förfarandet avslutats. Avskriften ska behållas i akten. Domstolen kan fastställa en tidsfrist för granskning av en inlämnad handling, varefter domstolen ska återlämna handlingen. I sådana fall ska avskriften av handlingen behållas i akten. Om en handling har lämnats in i form av en avskrift har domstolen rätt att begära att originalhandlingens lämnas in eller att de omständigheter som förhindrar inlämning av originalhandlingarna bestyrks. Om domstolens krav inte uppfylls ska domstolen fatta beslut om bevisvärdet hos avskriften av handlingen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

I tvistemål gäller den allmänna regeln om fri bevisprövning, men begränsningar kan tillämpas efter överenskommelse mellan de berörda parterna. I synnerhet i 232.2 § i civilprocesslagen anges att inga bevis har något förutbestämt värde för domstolen, såvida inte parterna har kommit överens om annat. Parterna kan därmed tillskriva vissa bevis ett avgörande värde.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Ja. Genom lag eller överenskommelse mellan parterna kan det beslutas att vissa sakförhållanden endast kan bevisas med bevis av en viss typ eller i en viss form.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Ja. Enligt 254 § i civilprocesslagen är en person som kallas till vittne skyldig att inställa sig vid domstolen och avge ett sanningsenligt vittnesmål inför domstolen i fråga om de sakförhållanden som är kända för personen.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Följande personer har rätt att vägra att vittna:

Släktingar i rakt upp- eller nedstigande led till käranden eller svaranden.

En syster, styvsyster, bror eller styvbror till käranden eller svaranden eller en person som är eller har varit gift med en syster, styvsyster, bror eller styvbror till käranden eller svaranden.

En styv- eller fosterförälder eller ett styv- eller fosterbarn till käranden eller svaranden.

En adoptivförälder eller ett adopterat barn till käranden eller svaranden.

Äkta make eller sambo till käranden eller svaranden och föräldrar till den äkta maken eller sambon, även om äktenskapet eller samboskapet har upphört.

Ett vittne kan även vägra att vittna om vittnet eller en person som anges ovan på grund av vittnesmålet kan bli föremål för misstankar om ett brott eller en överträdelse.

Ett vittne har rätt att vägra att vittna om sakförhållanden som omfattas av lagen om statshemligheter och främmande staters sekretessbelagda information (*riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus*).

Alla personer som behandlar information för journalistiska ändamål har rätt att vägra att vittna om sakförhållanden som skulle göra det möjligt att identifiera den person som tillhandahöll informationen.

Oavsett ovanstående får ett vittne inte vägra att vittna beträffande följande:

Genomförande av och innehåll i en transaktion som han eller hon uppmanats att bevitna.

En familjemedlems födelse eller död.

Sakförhållanden avseende ett ägandeförhållande med ursprung i ett förhållande som omfattas av familjerätten.

En handling som gäller ett omtvistat rättsligt förhållande som vittnet själv utfört som rättslig företrädare eller rättsligt ombud för en part.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ja. Om ett vittne vägrar att vittna utan godtagbart skäl kan domstolen utdöma böter eller kvarhålla vittnet i upp till 14 dagar. Vittnet ska släppas omedelbart om det vittnar eller om förhandlingarna i målet avslutas eller om behovet av att höra vittnet upphör.

Vidare ska vittnet stå för de rättskostnader som uppkommit på grund av hans eller hennes vägran att vittna utan godtagbart skäl.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

I 256 § i civilprocesslagen anges vilka personer som inte kan höras som vittnen. I synnerhet ska präster i religiösa samfund som är registrerade i Estland eller deras biträdande personal inte höras eller utfrågas om omständigheter som de anför trots inom ramen för självavård. Följande ska inte höras som vittnen utan tillåtelse från den person i vars intresse tystnadsplikt gäller:

Ombud i tvistemål eller förvaltningsmål, rådgivare i förfaranden som rör brottmål eller mål om mindre brott och notarier i fråga om sakförhållanden som har blivit kända för dem i deras yrkesutövande.

Läkare, apotekare eller annan sjukvårdspersonal i fråga om sakförhållanden som en patient har anförtrott dem, inklusive sakförhållanden som gäller släktskap, konstgjord befruktning, familj eller en persons hälsa.

Andra personer som, på grund av sitt yrke eller yrkesrelaterade eller ekonomiska verksamheter, har fått konfidentiell information som de inte får lämna ut enligt lag.

Stödpersoner till de personer som avses ovan får inte heller höras som vittnen utan tillåtelse från den person i vars intresse de har tystnadsplikt.

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

I 262 § i civilprocesslagen anges förfarandet för att höra vittnen. Att höra ett vittne innebär först att domstolen förklarar syftet med att höra vittnet och uppmanar vittnet att berätta allt som han eller hon vet om det som är orsak till förhandlingarna. Därefter har en part i förfarandet rätt att ställa frågor till ett vittne genom domstolen. Med domstolens tillåtelse kan parter i förfarandet även få ställa frågor direkt.

Domstolen utesluter alla ledande frågor och frågor som inte är relevanta för målet samt alla frågor som ställs med syfte att avslöja nya sakförhållanden som inte har lagts fram tidigare, liksom upprepade frågor. Vid behov har domstolen rätt att ställa ytterligare frågor när som helst under utfrågningen i syfte att klargöra eller göra tillägg till vittnesmålet eller för att fastställa grundvalen för vittnets kunskaper.

Enligt 350 § i civilprocesslagen kan domstolen anordna en förhandling i form av en förfarandekonferens så att parterna i förfarandet eller deras ombud eller rådgivare har möjlighet att vara på annan plats vid tidpunkten för domstolsförhandlingen och genomföra processhandlingarna i realtid på denna plats. Ett vittne eller en expert som är på en annan plats kan också höras och en deltagare i förfarandet som är på en annan plats kan ställa frågor till dem via en domstolsförhandling som hålls i form av en förfarandekonferens.

Vid en domstolsförhandling som anordnats i form av en förfarandekonferens ska man garantera rätten för varje part i förfarandet att lämna in inlagor och framställningar och att formulera ställningstaganden till inlagor och framställningar från andra parter i förfarandet på ett tekniskt säkert sätt.

Domstolsförhandlingens förhållanden i fråga om realtidsöverföring av bilder och ljud från de parter i förfarandet som inte är närvarande vid domstolen, till domstolen och vice versa, måste vara tekniskt säkra. Med godkännande från parterna och vittnena och, vid förfaranden på begäran, med samtycke från enbart vittnet, kan vittnet höras via telefon vid en förfarandekonferens. Justitieministern kan fastställa särskilda tekniska krav för genomförande av en domstolsförhandling i form av en förfarandekonferens.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Enligt a238.3.1 § i civilprocesslagen kan domstolen vägra att acceptera bevis och återlämna beviset om beviset har inhämtats genom en brottslig handling eller olaglig överträdelse av en grundläggande rättighet.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Enligt 267 § i civilprocesslagen har en part som inte genom annan bevisning har kunnat bevisa ett sakförhållande som behöver bevisas av honom eller henne, eller som inte har tillhandahållit något annat bevis, rätt att begära att motparten eller en tredje man ska höras under ed för att bevisa detta sakförhållande. I fråga om en juridisk person kan en företrädare för denne höras under ed.

Domstolen kan även under ed höra en part som behöver inkomma med bevis gällande ett omtvistat sakförhållande om en part begär det och den andra parten samtycker.

Oberoende av vad parternas begär och fördelningen av bevisbördan kan domstolen på eget initiativ under ed höra antingen den ena parten eller båda parterna om domstolen inte, på grundval av tidigare förfaranden och bevis som tillhandahållits och inhämtats, kan fatta ett beslut i fråga om sanningen avseende ett uppgivet sakförhållande som ska bevisas. Domstolen kan även, utan samtycke från motparten, höra en part under ed på eget initiativ om den part som är skyldig att lägga fram bevis önskar lämna uppgifter under ed.

I förenklade förfaranden och i ett ansökningsförfaranden kan domstolen även fastställa att en utsaga från en part i förfarandet som inte har lämnats under ed är tillräcklig för att bevisa ett sakförhållande, såvida det inte gäller den typ av ansökningsförfaranden där endast uppgifter som lämnats under ed av parterna i förfarandet godtas. I samband med en talan får ett beslut inte grunda sig på utsagor från en part som inte var edsvuren.

Senaste uppdatering: 05/01/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.